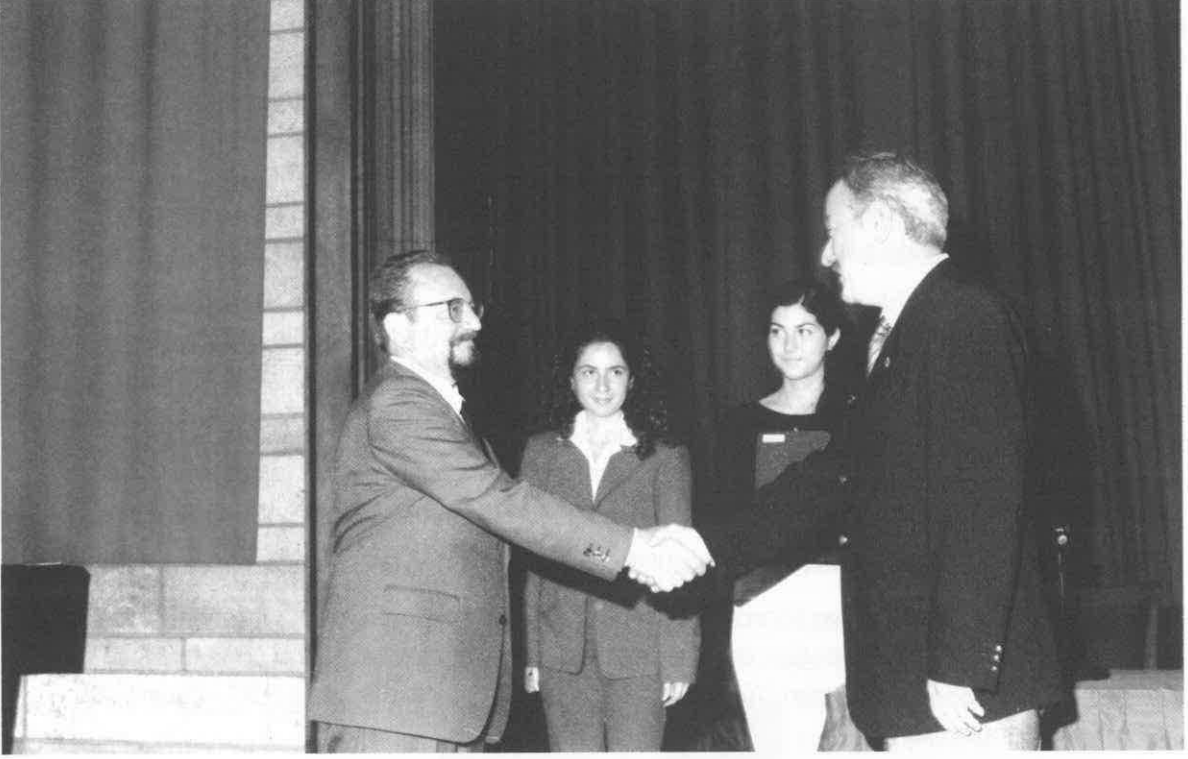

dostum ahmet c.ekinci

Prof.Dr. Osman ÖZDEMİR
İ.U. Eczacılık Fak.Farmakoloji Abd-

Prof.Dr. Ahmet C. Ekinci'nin İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ndeki emeklilik töreni

Sizlere dostum Ahmet C.Ekinci'nin özelliklerini, erdemlerini kısa da olsa anlatmanın benim bir görevim olduğuna inanıyorum.

Mayıs 1973 yılında Anabilim Dalımıza gelen Ahmet Ekinci, ilk görüşmemizde İstanbul terbiyesi almış bir ailenin evladı olduğunu gösteriyordu. Kısa konuşmalardan sonra birkaç gün içinde önlüğünü giymiş laboratuvarda çok sevdiği deneylerine başlamıştı. Çok kısıtlı asistan maaşına rağmen öğlen saatlerinde sahalardan ve antikacılardan topladığı tıp ve eczacılıkla ilgili eserlere maaşının büyük bölümünü harcardı. Ama ilerisi için hep hazırlık yapardı. Herkesin de eczacılık mesleğini sevmesini ister ve öğrencilere de bunu aşıları. 50 yıla sığdırdığı ve dolu dolu yaşadığı ömrünün büyük bölümünü Fakültemize ayırdı. Sonra Bahar'la evlendi. Mutlu oldu, hele Mehmet dünyaya gelince Ahmet daha başka bir insan oldu. Bunu, çok yakından izledim. 26 yıl hep dost kaldık, hep birlikte güldük, birlikte hüznüldük. Eczacılık tarihi ile ilgili vermek istediği eserleri için çalışma aşamasındaydı. Ancak kalbi bu hizmetleri eczacılık camiasına sunmasına izin vermedi. Ama çok zengin koleksiyonu hep kaynak olacaktır.

Babacan tavırları ile öğrencilerimizin çok sevdiği hocamıza yetiştirdiği asistanları, öğrencileri ve öğretim üyeleri adına kendisine binlerce kez tanrıdan rahmet diliyoruz. Nur içinde yat Baba hoca sevgili Ahmet...

5

prof. dr. ahmet cevdet ekinci'nin özgeçmişi

1950 yılında Bornova'da doğan Ahmet Cevdet Ekinci ilk ve orta okulu Kadıköy'de okudu. 1968 Kolu'ndan mezun olan Ekinci arzu ettiği şekilde İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ne kaydını yaptırdı. 1973 yılında aynı fakültenin Farmakoloji Kürsüsü'ne asistan olan Ekinci 1977 yılında "Benzodiazepin Grubu Psikosedatiflerden Diazepam ve Medazepam'ın Beyin Serotonin Seviyesi Üzerine Etkileri" konulu doktora tezini tamamlamış ve Eczacılık Bilimleri Doktoru ünvanı almıştır.

O yıllarda Marmara kıyılarında deniz sporları ile de meşgul olan Ekinci, 1978'de Paris'te yapılan Farmakoloji Kongresi'ne bir bildiri ile katılmış ve yurtdışındaki farmakoloji araştırmaları hakkında fikir sahibi olmuştur.

Ekinci, 1979-1980 eğitim ve öğretim yılında bir süre Cardiffte "Welsh National School of Medicine" de psikofarmakoloji alanında araştırmalarda bulunmuş ve tekrar aynı kürsüye dönmüştür.

Ekinci 1982 yılında Yardımcı Doçent, 1986 yılında Doçent ve 1993'te Profesör olmuştur.

Şıçanlarda katalepsi ve koordine motor aktivitede serotoninin rolü konusunda yurtdışında ve yurtiçinde değişik dergilerde 50'den fazla farmakoloji ile ilgili yayını bulunan Ekinci, 1985 yılında basılan "Tüberküloz Tedavisinde Kullanılan İlaçlar" başlıklı kitabın yazarlarından biridir.

Türk Farmakoloji Tarihi ve Eczacılık Tarihi üzerinde de yaklaşık 25 yıldır araştırmalar ve yayınlar yapan Ekinci, yurtiçinde ve yurtdışında düzenlenen kongrelerde bildiriler sunmuştur ve bu alanda da 40'tan fazla çalışması yayınlanmıştır. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde bir süreden beri "Eczacılık Tarihi ve Deontolojisi" dersini de veren Ekinci bu konuda da birçok konferans ve seminerler de vermiştir. Ekinci'nin Farmakoloji ve Eczacılık Tarihi alanında yaptığı çalışmaları atıflar almıştır.

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde asistan temsilcisi ve doçent olarak yönetim ve Fakülte Kurullarında çalışmış olan Ekinci, mesleği ile ilgili bazı dergilerin Bilimsel Danışma Kurullarında da görev yapmıştır.

Ekinci'nin üyesi olduğu dernekler arasında Türk Farmakoloji Derneği, Türk Tıp Tarihi Kurumu, Antibiyotik ve Kemoterapi Derneği ve Amerikan Eczacılık Tarihi Cemiyeti vardır. Ekinci, I. Bölge İstanbul Eczacı Odası'na da 1974 yılında üye olmuştur.

1981 yılında Nilbahar Canakın ile evlenen Ekinci'nin Mehmet isimli oğlu vardır.

1 Şubat 2000 tarihinde kendi isteği ile emekliye ayrılan Ekinci, 9. 10. 2000 tarihinde vefat etmiştir.

6

osmanlı imparatorluğu'nun son yıllarında edirne'deki eczanelerde kullanılan araç ve gereçler*

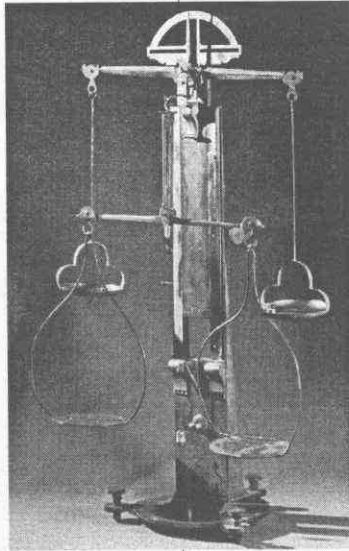
Prof. Dr. Ahmet C. EKİNCİ
İ.U. Eczacılık Fak. Farmakoloji ABD

19. Yüzyıl sonlarında Edirne'de değişik sağlık kuruluşlarında eczacıların çalıştıkları ve bugünkü anlamda eczanelerde hastalara ilaç hazırladıkları bilinmektedir (1), Edirne ilinde belediye eczanelerinde, sivil ve askeri hastanelerde görevli eczacıların bazılarının Türk, bir kısmının da Türk olmadığı ve diplomalı veya icazetnameli olarak görev yaptıkları anlaşılmaktadır (2). Osmanlı İmparatorluğu'nda diğer şehirlerde olduğu gibi Edirne ve kazalarında da serbest eczanelerin bir bölümünde veya eczane'nin üst katında doktorların hasta muayene ettikleri bilinmektedir (3,4).

19. Yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun değişik il ve ilçelerinde bugünkü anlamda açılmış eczanelerde ilaç yapımında kullanılan araç ve gereçler genel olarak birbirine benzerdir. Bu aletlerin bir kısmı yurtdışından, özellikle Fransa'dan ithal edilmekteydi. Örneğin yaklaşık yüzyıl önce, Türkiye'de eczanelerde kullanılan Fransız yapımı üzerine yaldızlı ve resimli porselen bazı drog kavanozlarının altında Paris'te yapıldığı fabrikanın ismi ve adresi okunmaktadır. Bu kavanozların üzerindeki drog isimlerinden o yıllarda tedavide kullanılan ve çoğunlukla bitkisel kaynaklı olan drogların isimlerini öğrenmekteyiz. Eczanelerin o yıllardaki gösterişli dekorunu oluşturan önemli parçalardan olan porselen kavanozlar dört veya beş ayrı büyüklükte olup Fransa'dan başka diğer Avrupa Ülkelerinden de getirilirdi. Üzerlerinde yılanlar, palmiye ağaçları ve değişik süsleme şekilleri olan bu porselen kavanozların günümüzde benzerleri ve modern şekilde stilize motiflerle süslenmiş türleri de-

ğişik Avrupa Ülkelerinde eczanelerin dekoru için satılmaktadır. Daha ucuz olan beyaz porselen kavanozların üzerine etiket yapıştırmak suretiyle kullanılan değişik büyüklüklerdeki çeşitleri de günümüze kadar gelen örneklerdendir. Yuvarlak veya köşeli çeşitleri olan bu kavanozlardan başka daha az kullanılmış olan opalin kavanozlar da vardı. Bazı eczanelerde kullanılan pişmiş topraktan yapılmış sırlı kapların da drog satmakta ve ilaç koymakta kullanıldıkları bilinmektedir. Beyaz renkte porselenden yapılmış İsperto ocakları da ilaç yapımında örneğin infüzyon ve dekoksasyon hazırlanmasında kullanılırdı. Porselenden yapılmış değişik büyüklükte ve sıvıların hacimlerini ölçmede kullanılan kapların yurt dışından getirilmiş olanların çoğu Fransız yapımı idi.

O yıllarda çok kullanılan "Appareil a Eau-Seltz" olarak bilinen beyaz porselen kabin altında "Brevete S.G.D.G. France Fabrique a Paris" yazısı okunmaktadır.

Ağır durumdaki hastalara besleyici gıda ve sıvı vermek amacıyla porselenden yapılmış ilaç verme kaplarının değişik şekillerine de rastlamaktayız.

Bütün bunlardan başka porselenden yapılmış değişik şekillerdeki spatüller, kaşıklar, kapsüller, huniler, tartı kapları ayrıca pomat koymak için farklı büyüklükte kaplar eczanelerde yıllarca kullanılmış ve günümüzde de kullanılmaktadır.

Değişik metallere yapılmış birçok araç ve gereç eczane laboratuvarlarında ilaç yapımında kullanılı-

I. Edirne Sarayı Semp. Bildirileri 25-27 Kasım 1995 Edirne Trakya
Üniversite Rektörlüğü Yayınları No: 16, 1999. Syf. 154-155

mıştır. Genellikle bakırdan yapılmış otoklav, etüv, demir, tunç veya çelik havanlar, paslanmaz galvaniz huniler, pirinçten suppozitavar kalıpları, mantarların ortasından delik açmaya yarayan pirinç mantar deliciler, demirden yapılmış kertenkele, timsah veya yılan şeklindeki mantar sıkıştırıcıları, değişik metallere yapılmış havagazı bekleri ve ocaklar eczacılık sanatında kullanılmıştır. Diğer yandan genellikle demirden yapılmış presler ile drogların sıvı kısmını elde etme olanağı vardı.

Tahtadan veya tenekeden yapılmış uygun büyüklükte olan drog kutuları ile drogların korunduğu diğer kaplar eczanenin laboratuvar kısmında bulunurdu.

Değişik ağaç türleri kullanılarak tahtadan yapılmış eczane dolapları, çekmeceleri, banko ve çeşitli raflar da bazı eczanelerde çok ilgi çekici olurdu.

Eczanelerde ilaç yapımında, saklanması ve hastaya verilmesinde pek çok camdan yapılmış farklı şekil ve özellikte araç ve gereç kullanılırdı. Bunlar arasında pipetler, erlenmayerler, cam çubuklar ve borular cam kavanozlar, şişeler, mezürler, huniler, bütretler, borular, havanlar, balon jöjeler sayılabilir. Işığa karşı hassas olan ilaçlar genellikle kahverengi veya mavi cam şişelerde bulundurulurdu.

Değişik boylarda termetreler, densitometreler ve alkolometreler eczanelerde kullanılan araçlara örnektir.

Eczanelerde ilaçların hazırlandığı laboratuvar bölümünde toz edici ve karıştırıcılar, pilül tahtaları, distilasyon için uygun araç ve gereçler, kauçuktan yapılmış değişik malzemeler, farklı büyüklükte mantarlar ve değişik malzemeler, değişik elekler, saçayaklar, spatüller, ayırma hunileri, değişik maşalar, tencereler, amyantlı teller, fırçalar ve perkolatör bulunurdu.

**Osmanlı Saray Eczacıları,
Arslan Terzioğlu Koleksiyonu**

Türk bilim tarihi açısından da önemli bir konu olan Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında eczanelerde ilaç hazırlanması ve bu amaçla kullanılan araç ve gereçlerin incelenmesi Türk eczacılık ve farmakoloji tarihinin de önemli bir araştırma alanıdır.

KAYNAKLAR

1. Tosyavizade Dr. Rifat Osman, Edirne Rehnüması (Edirne Şehir Kılavuzu), Yayınlayan Dr. Ratip Kazancıgil, III-16, Türk kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları No: 15, Acar Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii A.Ş. İstanbul 1994.
2. Kazancıgil Ratip, 1362-1920 Yılları Arasında Edirne İlindeki Sağlık Kurumları ve Bu Kurumlarda Çalışan Personel, 65-99 İstanbul, 1981.
3. Şehsuvaroğlu Bedi, N. Eczacılık Tarihi Dersleri, 256, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 1582, İstanbul Eczacılık Fakültesi Yayın No: 10, İstanbul, 1970.
4. İkinci Ahmet C., 19. Yüzyılda İstanbul Eczaneleri (2), Aktüel Eczacı, sayı: 15,24-25,1995.

